

A KÚRIA

mint felülvizsgálati bíróság

v é g z é s e

Az ügy száma: Gfv.VI.21.490/2021/2.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Gáspár Mónika előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperes: ...

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: dr. Lánczi István ügyvéd

A per tárgya: tulajdonjog megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Szolnoki Törvényszék 11.Pf.20.229/2021/7. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozatának száma:

Szolnoki Járásbíróság 25.P.20.967/2020/20. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a felülvizsgálatot megtagadja.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy az alperes 1990. április 19-én a teljes vagyont névre szólóan nevesítette tagjaira, tulajdonjogát a nevesítés arányában átruházta az arra jogosult szervezetekre és jogutódjaikra, amivel teljes vagyona a nevesítettek közös tulajdonába került. Arra az esetre, ha nem állapítható meg a tulajdonszerzés automatikus (direkt) módja, annak megállapítását kérte, hogy a felperes vagyoni értékű jogokat szerzett a vagyonnevesítés átruházásával, amivel az alperes tulajdonában álló dolgokon tulajdonosi rendelkezési jogot is szerzett. Mindezekből következően kérte annak kimondását is, hogy a nevesített vagyonból származó bevételek, bérleti díjak, ideértve a székházingatlan eladásának vételárát is, a nevesítetteket (és jogutódjaikat) illeti meg nevesítésük arányában, így magát a felperest is a még ki nem adott, az egészhez képest 44,37%-os nevesítéshez kapcsolódó tulajdonosi jogosultságok. Másodlagosan annak megállapítását kérte, hogy amennyiben a székházingatlan vételárának kiadása nem teljesíthető, a vételár hozadéka illeti meg a nevesítetteket nevesítésük arányában, mindaddig, amíg az alperes a vételárát át nem adja részükre. Kérte erre az esetre, hogy az alperes a teljes vételárát a K... Válogatott 2 alapok befektetési számlájára helyezze el, és annak hozadékát a nevesítetteknek (jogutódjainak) minden év december 31. napig adja ki.

[2] Az alperes ellenkérelme elsődlegesen az eljárás megszüntetésére, másodszorban a kereset elutasítására irányult.

[3] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozatának indokolása szerint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdése alkalmazásával arra következtetett, hogy nem teljesültek az ügyben a megállapítási kereset konjunktív eljárásjogi feltételei, közülük kiemelten az alperes marasztalásának kizártsága. Kifejtette, hogy maga a felperes adta elő a székházingatlan értékesítésének tényét, az új tulajdonos tulajdonjogának bejegyzését az ingatlan-nyilvántartásba, továbbá azt, hogy a székházingatlanból befolyó, a felperes általösszegegyesen meg is jelölt vételár meghatározott része a felperest illeti. A felperes – nyilatkozata szerint – a pertárgyérték meghatározásakor az éves bérleti díjat is vette figyelembe. Mindebből következően nem volt akadálya annak, hogy a felperes a vételár pontosan meghatározott százalékára vonatkozó igényét az alperessel szemben érvényesítse, illetve hogy – akár a bizonyítási szükséghelyzet szabályain keresztül – határozott kérelmet terjesszen elő a bérleti díjra. Nem fogadta el a bíróság a felperes hivatkozását arra, hogy a marasztalási kereset előterjesztésének akadályát az alperes vitatása adja: az ugyanis, hogy az alperes vitatja a felperes jogosultságát a székházingatlan kapcsán, a kereset jogalapjával szembeni védekezés, amelytől függetlenül előterjeszthető marasztalási kereset a jogalap és az

összezszerűség kellő megjelölésével. A felperes keresetét lényegében az alperessel szemben fennálló lejárt követelése jogalapjának megállapítására terjesztette elő, holott kérhette volna az alperes marasztalását is.

[4] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolása szerint a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú ítélet indokaival. Hangsúlyozta, hogy a felperes megállapítás iránti keresetet terjesztett elő, amelyre nézve – érdemi elbírálásához – teljesülnie kellett a Pp. 172. § (3) bekezdésében írt együttes feltételeknek. A kereseti tényállítás alapján nem volt kizártnak tekinthető a perben marasztalási kereset előterjesztése, amelyet önmagában az, hogy az alperes vitatja a keresetet, illetőleg, hogy a felek között vitás a marasztalási kereset jogalapja, nem zárt ki. A felperes álláspontjával szemben, miszerint előtte az összezszerűség nem ismert, az iratokkal az alperes rendelkezik, a bíróság kiemelte, hogy az állítási, illetve a bizonyítási szükséghelyzet jogintézményének alkalmazásával a felperes jogainak megóvására a marasztalási per lett volna alkalmas.

[5] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, egyben a joggyakorlat egységének biztosítása és továbbfejlesztése érdekében, valamint a felmerült jogkérdés elbírálásának különleges súlya és társadalmi jelentősége miatt a Pp. 409. § (2) bekezdés a) és b) pontjaira alapított felülvizsgálat engedélyezésére irányuló kérelmet. Az ügy érdemére kiható jogszabálysértés körében a Pp. 1. § (2) bekezdését, 2. § (1) bekezdését, 170. § (2) bekezdésének a) és b) pontjait, 172. § (1) és (3) bekezdését, 337. § (3) bekezdését, 341. § (1) és (4) bekezdését jelölte meg.

[6] Arra hivatkozott, hogy a perben felmerült jogkérdés, különös tekintettel a szövetkezeti vagyon nevesítésére az ügyet új típusúvá teszi, egyben társadalmi jelentőségét is adja, amely a jogalanyok széles körét érinti, és amelyben a Kúria még nem foglalt állást. Hangsúlyozta, hogy eljárásjogi értelemben vett rendelkezési jogánál fogva a felperes maga dönti el a bíróságtól kért jogvédelem irányát, aszerint, ahogy azt jogvédelmi szükséghelyzete indokolja. A perben alapvető elvi jellegű jogkérdést jelentette a felperest megillető jog vagy jogviszony fennállása, vagy fenn nem állása és tartalma, ezért kért megállapítást, nem pedig marasztalást, amelynek feltételei az alperes elismerése hiányában nem álltak fenn. A társadalmi-gazdasági viszonyok változása körében arra utalt, hogy az alperesnek nevesítéssel érintett szövetkezeti tagsága nincs, ugyanakkor a nevesített tulajdonosokat képviseli, a nevesített vagyon felett rendelkezési jogot gyakorol, a hasznosításból származó bevételeket felhasználja. Ebben a helyzetben társadalmi jelentőségű álláspontja szerint a nevesített vagyonnal kapcsolatban a tulajdonjog, rendelkezési jog tisztázása.

[7] A Kúria előjáróban rögzíti, mivel az elsőfokú bíróság határozatát a másodfokú bíróság – habár a fellebbezésre tekintettel az elsőfokú ítélet indokolásához kiegészítést fűzött – az ítélet tartalma szerint azonos jogszabályi rendelkezésekre utalással, azonos jogi indokolással hagyta helyben, ezért a Pp. 408. § (2) bekezdése és 409. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem elbírálása érdekében a felperesnek engedélyezés iránti kérelmet kellett előterjesztenie.

[8] Az első- és a másodfokú ítélet indokolásából kitűnően – amelyeknek megfeleltethetően kellett a felperesnek a felülvizsgálat engedélyezésére irányuló kérelem

indokait megfogalmaznia – az ügyben eljáró bíróságok a megállapítási keresettel szemben megkövetelt eljárásjogi feltételek együttesének hiánya miatt tekintették megalapozatlannak a felperes keresetét és döntöttek annak elutasításáról. Az ügyben felmerült elvi jelentőségű jogkérdést ebből következően a megállapítási kereset megengedhetősége – alapvetően a Pp. vonatkozó rendelkezésének [172. § (3) bekezdés] mikénti értelmezése – jelentette.

[9] A Kúria a felperes engedélyezés iránti kérelmét a Pp. 411. § (1) bekezdése alapján vizsgálta.

[10] A kérelemhez kötöttség perjogi szabályából következően [Pp. 2. § (2) bekezdés] – miként azt a felülvizsgálat engedélyezésével összefüggésben a 2/2017. (IX. 13.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) 6. pontja értelmezte – a Kúria a felülvizsgálatot kizárólag a fél által megjelölt okból engedélyezheti. Erre figyelemmel a felperes által előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet egyedül abból a szempontból vizsgálta, hogy az abban előadottakra figyelemmel a jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat egységének és továbbfejlesztésének biztosítása, illetve a felvetett jogkérdés különleges súlya és társadalmi jelentősége miatt indokolt-e.

[11] Jelen ügyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben előadottak alapján a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt követelmények – az alábbiak szerint – nem teljesültek.

[12] A Kúria a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjában szabályozott engedélyezési okot a PK véleményben értelmezve úgy foglalt állást, hogy az akkor teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatában, **az általa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett eseti határozatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.**

[13] A fél az engedélyezés alapjául szolgáló, eltérő határozatokat a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében köteles pontosan megjelölni, első fokon jogerőre emelkedett határozatra azonban nem hivatkozhat. A felülvizsgálat engedélyezésére irányuló kérelem kizárólag másodfokon jogerőre emelkedett vagy kúriai döntésekre hivatkozhat a vizsgált engedélyezési ok körében, kizárva ezzel annak a lehetőségét, hogy a nem végleges, a perorvoslati bíróság hatására utóbb változó ítéletek alapozzák meg a felülvizsgálat engedélyezését.

[14] A felperes engedélyezés iránti kérelme alapjául anélkül hivatkozott a joggyakorlat egységének biztosítására, hogy a bírói gyakorlat egységének hiányát alátámasztó, ellentétes tartalmú jogerős, illetve kúriai határozatokat megjelölt volna, ami önmagában kizárta a felülvizsgálat ez okból történő engedélyezését. Rámutat egyben a Kúria arra is, hogy – az alábbiakban részletezettek szerint – téves volt a felperes állítása arra vonatkozóan is, hogy a Kúria az adott jogkérdésben még nem foglalt állást.

[15] Leszögezi, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdése a megállapítási kereset előterjesztését – valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt – a korábban hatályban volt polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 123. §-ával azonos tartalommal köti két konjunktív feltételhez: egyfelől ahhoz, hogy a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges legyen, másfelől pedig ahhoz a további feltételhez, hogy a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás ne legyen kérhető.

[16] A megállapítási kereset két sajátos feltétele – a jogvédelem szükségessége és a teljesítés követelésének kizártsága – tehát a hatályos Pp. és a korábban hatályban volt rPp. szabályozásában azonos követelményként jelenik meg. Jelen ügyben a jogerős ítélet pedig e két feltétel vizsgálatával azok hiányán alapul.

[17] Az rPp. 123. §-ának értelmezéséről – amely tehát a Pp. 172. § (3) bekezdésének azonos szabályozási tartalmánál fogva jelen ügyben is irányadó – a Kúria több döntésében is állást foglalt már. Korábban már közzétett határozataiban egységesen értelmezettként jelenik meg – 2012. január 1-jét megelőzően és azt követően is – mindkét az ügyben releváns elvárás [Legfelsőbb Bíróság Gf.II.30.285/1983. (BH1985.239.), Pfv.III.22.063/2007/4. (BH2008.270), Kúria Pfv.IV.20.416/2012/6., Pfv.IV.21.291/2014/6., Pfv.V.21.967/2015/6., Pfv.V.22.341/2016/5., Pfv.V.20.386/2017/8.]: eszerint a jogvédelem szükségességében és a teljesítés követelésének kizártságában megfogalmazott két feltételnek együttesen fenn kell állnia a megállapítási kereset indításakor, bármelyik hiánya a megállapítási kereset elutasításához vezet. A jogszabálynak ez a rendelkezése nyilvánvalóan azon a pergazdaságossági megfontoláson alapszik, hogy a felperes ne követelhessen kevesebbet – megállapítást –, ha ennél több jog – marasztalás – is megilleti, és az ugyanabból a jogviszonyból származó vita lehetőleg egy per keretében nyerjen elbírálást. A jogvédelem szükségessége azt jelenti, hogy legyen a felperes oldalán olyan anyagi jogi jogosultság, amely védelemre szorul. A teljesítés kizártságát az adott jogviszony természete, de a kötelezettség lejártának hiánya, vagy egyéb ok is megalapozhatja. A követelés lejárt jellegét, az esedékességet szintén az anyagi jog szabályai szerint kell elbírálni.

[18] A jogerős ítélet a fenti két feltétel vizsgálatával – a kért megállapítással elérhető jogvédelem és a teljesítés kizártsága értékelésével – foglalt állást a megállapítási kereset eljárásjogi feltételeiről, tekintettel arra is, hogy a felperes kereseti tényállítása volt az ügyben a szövetkezeti vagyon nevesítésének megtörténte és a nevesítettek, majd a felperes ebből következő tulajdonszerzése, amelyre figyelemmel állította a tulajdonjog egyik részjogosítványaként az őt megillető rendelkezési, idetartozóan a hasznosítási jog megszerzését.

[19] A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának második fordulátát illetően a PK vélemény 2. pontja szerint akkor engedélyezhető a felülvizsgálat a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségessége miatt, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes ugyan, de e gyakorlat követése a továbbiakban változatlan formában nem támogatható, figyelemmel például a társadalmi vagy gazdasági viszonyok megváltozására, avagy arra, hogy a jogszabályokban változás következett be, amely kétséggé teszi, hogy a meglévő iránymutatások továbbra is irányadók lehetnek.

[20] Tévesen utalt a felperes a Pp. 172. § (3) bekezdésének a Kúria értelmezését igénylő szabályozási újdonságára a rendelkezés első elemei miatt.

[21] Annak ellenére, hogy az rPp. 123. §-a szövegszerűen valóban nem tartalmazta, hogy az ott írtak szerint az ún. egyéb megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállására, illetve fenn nem állására terjeszthető elő, mindez a megállapítási kereset természetéből fakadó sajátja, amelyet a bírói gyakorlat – az alábbiakban ismertetettek szerint – régóta így értelmez.

[22] A Kúria (korábban Legfelsőbb Bíróság) ítélezési gyakorlata során – az rPp. 123. §-ának értelmezésével – kimondta már, hogy a megállapítási keresetben a felperes valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítását kéri a bíróságtól: a pozitív megállapítási kereset a jog vagy jogviszony létezésének, a negatív megállapítási kereset a nem létezésének bíróság általi kimondására irányul, de az alperes tevőleges magatartását, teljesítését, vagy valamely tevékenységtől való tartózkodását nem igényli [Pfv.III.22.063/2007/4. számú határozat (BH2008.270.); az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 1. pontjához tartozó indoklás 2014. március 17-ig hatályban volt tartalma szerint; Pfv.IV.20.416/2012/6.].

[23] Mindebből következően annak normaszövegben megjelenő rögzítése, hogy megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására irányul, nem hordozza a korábbi szabályozástól (rPp. 123. §) és gyakorlattól való eltérés szándékát: a Pp. hatályos rendelkezésének nem tulajdonítható e körben a korábbi rendelkezéstől eltérő szabályozási tartalom (Alaptörvény 28. cikk).

[24] A felülvizsgálat engedélyezését ezért a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében nem indokolta a felperes által felvetettek szerint jogszabályváltozás, sem a Pp. 172. § (3) bekezdését, sem pedig a szövetkezeti vagyon nevesítésére vonatkozó szabályozói környezetet tekintve, és egyéb olyan megváltozott körülmény sem, amire figyelemmel a korábbi bírói gyakorlat a megállapítási kereset eljárásjogi feltételeivel kapcsolatban ne lenne fenntartható.

[25] Utal egyúttal a Kúria a 467/B/1997. AB határozatra, amelyben az Alkotmánybíróság a bírósághoz fordulás alapvető joga felől vizsgálta az rPp. 123. § második mondatának alkotmányellenességét. Határozatának indokolása – többek között – tartalmazza: az, hogy a jogosult milyen tartalmú – marasztalási, megállapítási vagy jogalakítási – keresetet terjeszt elő, az érvényesítendő anyagi jogi igényének jellegétől függ. Ahol az anyagi jog szabályai szerint valamely jogviszonyból eredő szolgáltatás teljesítésének követelésére megnyílt a lehetőség (lejárat), ott önkéntes teljesítés hiányában a jogosult marasztalási keresetet terjeszthet elő [a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 277. §, rPp. 122. § (1) bekezdés]. A különböző kereseti típusok között nem valamely előnyt nyújtó különbség van, hanem a törvényalkotó az anyagi jogi jogviszonyok sokféleségére tekintettel tesz lehetővé különböző kereseti tartalmakat: a marasztalási- megállapítási-jogalakítási hármas felosztás alapvetően az anyagi jogi jogviszonyok elképzelhető, tartalmi, jellegbeli különbségeinek felel meg. Kitért arra is a határozat, hogy indokolt lehet a keresettípusok közötti különbségtétel azonos jellegű jogviszonyok, vagy akár ugyanazon jogviszony esetében is: egy lejárt követelés teljesítése iránt előterjesztett marasztalási kereset szükségszerűen magában foglal egy megállapítási kérelmet is, hiszen a marasztalás feltétele a

jogviszony fennállásának megállapítása. Ugyanezen követeléssel kapcsolatban, annak lejárta előtt, kizárólag a lejárt követelés érvényesítésére irányuló marasztalási kereset által magában foglalt megállapítási kereset indítható. Itt a két kereset közötti különbséget nem a jogviszonyok jellegének különbsége, hanem azok eltérő stádiuma indokolja. Ezért rendelkezik úgy az rPp. 123. § második mondata, hogy az egyes, külön szabállyal lehetővé tett megállapításokon kívül, megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a jogvédelem szükségessége mellett a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

[26] Hangsúlyozza a Kúria, hogy a felülvizsgálat engedélyezése nem szolgálhat az egyedi ügyekben történt (esetleges) jogszabálysértés kiküszöbölésére (Pfv.V.21.488/2019/3.; Pfv.V.20.916/2019/2.). Minderre tekintettel a Kúria a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében sem találta a jogerős ítélet felülvizsgálatát indokoltnak.

[27] A Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontban írt engedélyezési okok érdemi vizsgálatát – azonosan az a) pont első fordulatában foglalt engedélyezési ok körében kifejtettekkel – ugyancsak az tette szükségtelenné és zárta ki ezáltal a felülvizsgálat engedélyezését, hogy a felvetett jogkérdésben a Kúria a bemutatottak szerint már állást foglalt. A Pp. hivatkozott rendelkezésében kiemelt okok alapján a felülvizsgálat szintén csak akkor engedélyezhető, ha a Kúria a különleges súlyú, illetve a nagy társadalmi jelentőségű jogkérdésben korábban még nem foglalt állást jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében vagy az általa közzétett eseti határozatban.

[28] A kifejtettek értelmében a Kúria sem a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítására, sem a jogkérdés társadalmi jelentőségére és különleges súlyára hivatkozással nem látta engedélyezhetőnek a felülvizsgálatot, következésképpen azt a Pp. 411. § (1) bekezdése alapján megtagadta.

[29] A végzés ellen a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálatnak nincs helye.

Budapest, 2022. április 26.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró